

RS AU § 67 Medborgarförslag - Möjlighet att köpa överbliven mat från de skolor som har tillagnings kök

Ärendenummer: RS 2023/2077

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen

- Medborgarförslaget avslås.

Sammanfattning

Ett medborgarförslag har inkommit 2023-10-26 där förslagsställaren föreslår att sälja överbliven mat från skolornas lunch, med syfte att minska matsvinnet, har inkommit till regionstyrelseförvaltningen.

Verksamheterna inom Region Gotland ska arbeta med att minska matsvinn genom hela måltidsprocessen. Regionstyrelseförvaltningens avdelning Måltid bedömer att matsvinnet går att minska genom andra åtgärder, med samma resultat som medborgarförslaget syftar till. Svinnet mäts årligen i skolrestaurangerna för att se var i kedjan svinnet uppstår och arbete med åtgärder för att minska svinn lokalt i varje kök pågår. Arbete pågår också med att anpassa antalet tillagade portioner till behovet utifrån tillfällig frånvaro.

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen ser inte någon möjlighet för allmänheten att vistas på skolans område i syfte att köpa överbliven mat. Det finns risk att näringslivet ser försäljning av matlådor som konkurrensstörande.

Bedömning

För att kunna sälja matlådor med överbliven mat behöver dessa paketeras, antingen av kunden själv eller av måltidspersonal. Det bedöms inte som rimligt att lådorna packas av kökspersonal och lämnas ut genom exempelvis köksingången, med tanke på livsmedelssäkerhet, arbetsåtgång samt arbetsmiljö för kökspersonal. Det förslag på tillvägagångssätt som regionstyrelseförvaltningen ser som alternativ är att eventuella kunder kommer in i matsalarna och själva fyller medhavda matlådor med den mat som blivit över. Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen (UAF) bedömer dock att det inte finns möjlighet att allmänheten kommer in på skolgårdarna och matsalarna i syfte att köpa överbliven mat. Med anledning av detta föreslås att medborgarförslaget avslås.

Regionstyrelseförvaltningens jurist har konsulterats i frågan. Dialog har även förts med representant inom Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen (UAF).

Regionstyrelseförvaltningen, avdelning måltid, har analyserat hur en eventuell försäljning ska kunna ske och föreslår av medborgarförslaget avslås grundat på följande skäl;

- Enligt skollagen ansvarar rektorn för ordningen på skolan och bestämmer vem som får vistas där. Att öppna upp skolan för försäljning av mat till externa kan underlätta för obehöriga att ta sig in och uppehålla sig i skolan. Det kan också relateras till en ren kontroll- och ansvarsfråga vid händelse av exempelvis en brand på skolan eller om en olycka skulle inträffa. Barnkonventionen föreskriver att barnets bästa ska komma i första hand vid alla beslut som rör barnet. Att göra det möjligt för externa personer att äta lunch i skolmatsalar resulterar i en direkt förändring för barnen som äter i skolan.

Enligt båda dessa regelverk har barn och elever rätt till en trygg och säker miljö. När externa personer får ökade möjligheter att vistas och uppehålla sig i skolans lokaler kan det underlätta för obehöriga att ta sig in vilket kan påverka att praktiskt och resursmässigt upprätthålla en trygg och säker miljö.

- Även om matlådorna säljs till ett marknadspris finns det risk att näringslivet ser försäljningen som konkurrensstörande. En kommun eller region får inte bedriva säljverksamhet som snedvrider förutsättningarna för en effektiv konkurrens på marknaden, eller hämmar förekomsten eller utvecklingen av en sådan konkurrens.
- Att minska matsvinnet är en viktig fråga ut klimatsynpunkt, men även ur en ekonomisk synvinkel. Regionfullmäktige har tilldelat Regionstyrelseförvaltningen, avdelning Måltid att öka andelen mat som äts upp i skolrestaurangerna genom att minska svinnet årligen med totalt 25 procent under perioden 2024-2027. Avdelning Måltid bedömer att matsvinnet går att minska genom andra åtgärder, med samma resultat som medborgarförslaget syftar till. Under 2024 har systematisk mätning av matsvinn införts i avdelningens kök. Svinnmätningar synliggör var i kedjan svinnet uppstår och åtgärder kan sedan vidtas för att minska svinnet. Varje kök har påbörjat arbete med en handlingsplan med lokala åtgärder för att minska svinn. Svinnmätning genomfördes under hösten 2024 och visade att totalt matsvinnet var i snitt 72 gram per portion inkluderat kökssvinn, serveringssvinn och tallrikssvinn. Det pågår ett kontinuerligt arbete med att förbättra kommunikationen mellan tillagningsköken och skolorna/förskolorna för att få beställningarna att stämma mer överens med verkligheten. Det pågår ett projekt där förskolor och fritidshem precis som grund- och gymnasieskolan ska övergå till elektroniska beställningar under 2024-2025 för att förbättra förutsättningarna för köken att anpassa mängd producerad och levererad mat. Personal inom förskola och fritidshem kan då enkelt justera ner antal beställda måltider vid tillfällig frånvaro. Den mat som blir över kan då kylas ner och serveras som en alternativ rätt en annan dag.
- Om mat ska säljas till allmänheten finns det risk att varmhållningstiderna överskrids och kvaliteten på maten inte kan garanteras. Vid långvarig varmhållning av mat uppstår oönskade kvalitetsförändringar. Utseende, lukt, konsistens och smak försämras i många rätter av lång varmhållning

och även näringsinnehållet ändras. Redan vid tillagningen påverkas halten av de vattenlösliga vitaminerna B och C, för att sedan successivt minska under varmhållningen. En eventuell försäljning kan då inte påbörjas förrän eleverna ätit klart och då kan varmhållningstiden ha överskridits.

- För att allmänheten ska få information om hur mycket mat som finns tillgänglig på respektive tillagningskök krävs en digital lösning. I en sådan lösning behöver mängden mat som finns kvar i serveringen kontinuerligt uppdateras. I dagsläget saknas sådant system, vilket i dagsläget innebär en manuell hantering av kökspersonalen.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Sofie Guteson Leksäther, enhetschef och Katarina Selin, processledare, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Medborgarförslag 2023-10-26

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-01-08